

**Rheoliadau Safonau'r
Gymraeg – Adroddiad
Blynyddol 2021-22**

Cynnwys

Rhagymadrodd	1
Ein safonau.....	2
Cydymffurfiaeth.....	4
Safonau Cyflenwi Gwasanaethau.....	4
Safonau Gweithredol	8
Safonau Llunio Polisiau	13
Safonau Cadw Cofnodion.....	14
Atodiad A – Archwiliad o sgiliau a dewisiadau iaith Gymraeg.....	16

Mae'r adroddiad hwn ar gael yn [Saesneg](#).

Rhagymadrodd

Sefydlwyd yr Uned Ddata Llywodraeth Leol Cymru (Data **Cymru**) yn 2001 fel cwmni sector cyhoeddus, di-elw i roi cyngor, arweiniad a chefnogaeth i lywodraeth leol yng Nghymru mewn perthynas â materion data ac ystadegau.

Rydym yn gwmni llywodraeth leol Cymru sydd â Bwrdd Cyfarwyddwyr a etholir gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Caiff rheolaeth weithredol feunyddiol ei darparu gan y Prif Swyddog Gweithredu a'r arweinwyr strategol.

Er bod gennym Gynllun Iaith Gymraeg ar waith ar sail wirfoddol ers 2008, sefydlodd Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 fframwaith cyfreithiol i osod dyletswyddau ar rai cyrff penodol i gydymffurfio â safonau mewn perthynas â'r Gymraeg drwy is-ddeddfwriaeth (Rheoliadau Safonau'r Gymraeg).

Yn ystod 2012-13 ymgynghorodd Comisiynydd y Gymraeg ynghylch set o Safonau drafft. Gwnaethom ymateb yn ffurfiol i'r ymgynghoriad cyhoeddus ar y Safonau ym mis Awst 2012 ac ym mis Chwefror 2015 cyflwynom ein hymateb i ymchwiliad Safonau'r Comisiynydd.

Yn dilyn yr ymchwiliad hwn rhoddodd y Comisiynydd Hysbysiad Cydymffurfio i ni. Pennodd hyn y safonau mae angen i ni gydymffurfio â hwy. Rhoddwyd yr Hysbysiad i ni ar 25 Gorffennaf 2016, gan osod ein terfyn amser cyntaf ar gyfer cydymffurfio ar 25 Ionawr 2017 a'n hail terfyn amser ar 25 Gorffennaf 2017.

Mae'r holl staff yn ymwybodol bod rhaid iddynt ystyried y Gymraeg ym mhopeth maent yn ei wneud ac mae'n staff yn ymgynghori â'n Tîm Gwasanaethau Iaith am gymorth ar hyn.

Ein safonau

Ers Gorffennaf 2017, roedd angen i ni fodloni 115 safon, ac 20 safon atodol, cyfanswn o 135 o safonau. Mae gan Fesur y Gymraeg bum maes safonau, sef: Cyflenwi gwasanaethau; Gweithredol; Llundio polisi; Cadw cofnodion a Hybu. Nid oes gennym unrhyw safonau i gydymffurfio â hwy o dan 'Hyrwyddo'. Dengys **Tabl 1** nifer y safonau mae'n rhaid i ni gydymffurfio â hwy (ers 25 Gorffennaf 2017), yn ôl meysydd eu categoreiddio. Dengys **Tabl 2** nifer y safonau atodol, wedi eu dadansoddi yn ôl maes.

Tabl 1 – Nifer y safonau yn ôl maes

Maes safonau	Nifer o safonau
Cyflenwi Gwasanaethau	58
Gweithredu	52
Llundio Polisi	15
Cadw Cofnodion	10
Hybu	0

Tabl 2 – Nifer y safonau atodol yn ôl maes

Maes safonau	Nifer o safonau
Atodol - Cyflenwi Gwasanaethau	6
Atodol - Gweithredu	6
Atodol - Llundio Polisi	2
Atodol - Cadw Cofnodion	6
Atodol - Hybu	0

Perchnogaeth gorfforaethol sydd gan ein safonau. Y Prif Swyddog Gweithredu (yn ei rôl fel Pennaeth Gwasanaethau Iaith), gyda chefnogaeth y Rheolwr Corfforaethol, sy'n gyfrifol am wneud yn siŵr ein bod yn dilyn y polisiau a'r gweithdrefnau sydd gennym ar waith er mwyn i ni barhau i gydymffurfio â'r safonau. Serch hynny, mae pob aelod o staff yn gyfrifol am wneud yn siŵr eu bod yn cydymffurfio â'n safonau, yn ogystal â'n herio ni fel sefydliad i wneud yn siŵr ein bod yn gwneud popeth a allwn i gefnogi ac annog defnydd y Gymraeg.

Mae'r safonau ar gael i staff ar ein gwefan lle rhoddir cyhoeddusrwydd clir iddynt. Mae ein Bwrdd yn cymryd diddordeb brwd mewn sut rydym yn cydymffurfio ac yn derbyn yr wybodaeth ddiweddaraf am ein cydymffurfiaeth. Pe bawn yn derbyn unrhyw gwynion, byddai gwybodaeth lawn yn cael ei rhoi iddynt hwy. Mae ein hadroddiad blynyddol am ein cydymffurfiaeth hefyd yn cael ei gyflwyno i'n Bwrdd cyn cael ei gyhoeddi.

Cynhaliwn sesiynau rheolaidd gyda'n staff pan gânt y cyfle i drafod unrhyw anghenion sydd ganddynt yn nhermau defnyddio neu ddysgu Cymraeg. Hefyd mae ein Rheolwr Corfforaethol yn monitro sut rydym yn cydymffurfio drwy wirio ein presenoldeb allanol.

Mae'r Uwch Reolwyr yn derbyn gwybodaeth reolaidd / adborth mewn perthynas â'n Safonau oddi wrth ein Rheolwr Corfforaethol.

Rhoi cyhoeddusrwydd i'r safonau a'n cydymffurfiaeth

Mae dogfen sy'n rhestru'r holl safonau mae gennym ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, sut rydym yn cydymffurfio â hwy, a sut byddwn yn monitro'n cydymffurfiaeth ar gael ar ein gwefan. Mae gennym dudalen benodol ar ein [gwefan](#) sy'n cadw gwybodaeth mewn perthynas â'n cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg.

Ceisiadau am wybodaeth oddi wrth y Comisiynydd

Rydym o dan ddyletswydd i ddarparu gwybodaeth mewn perthynas â sut rydym yn cydymffurfio â'r safonau pe bai Comisiynydd y Gymraeg neu Swyddfa'r Comisiynydd yn gofyn amdano. Ym mis Mehefin 2021, gofynnodd Comisiynydd y Gymraeg am gwblhau holiadur yn gofyn i ni nodi ein hasesiad o gydymffurfiaeth y sefydliad â rhai o'i rwymedigaethau statudol mewn perthynas â'r Gymraeg. Cyflwynwyd y wybodaeth hon yn unol â safonau 154, 160 a 166. Ym mis Ionawr 2021, cawsom gyfarfod â chydweithwyr o Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg. Yn gysur, doedd dim problemau yn ymwneud â'n cydymffurfiaeth a bydd yr asesiad nesaf yn 2024.

Cwynion

Yn ystod 2021-22, ni cawsom unrhyw gwynion mewn perthynas â'n cydymffurfiaeth â'n Safonau'r Iaith Gymraeg. Dengys **Tabl 3** na cawsom unrhyw gwynion mewn perthynas â'n cydymffurfiaeth ag unrhyw safonau, mewn unrhyw faes.

Tabl 3 - Nifer y cwynion mewn perthynas â chydymffurfiaeth Data Cymru â Safonau'r Gymraeg

Maes safonau	Nifer o gwynion
Cyflenwi Gwasanaethau	0
Gweithredu	0
Llunio Polisi	0
Cadw Cofnodion	0

Mae ein Polisi Cwynion ar gael ar ein [gwefan](#) ac mae copïau ar gael os gofynnir amdanynt. Nid ydym wedi cael yr un cais am gopïau o'n Polisi Cwynion.

Cydymffurfiaeth

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Mae'r safonau Cyflenwi Gwasanaethau yn ymwneud â sut rydym yn rhyngweithio â'n cwsmeriaid a'n rhanddeiliaid.

Rydym yn rhyngweithio ac yn cyfathrebu â'n partneriaid, rhanddeiliaid a chwsmeriaid yn unol â'r safonau Cyflenwi Gwasanaeth perthnasol.

Gohebiaeth ysgrifenedig

Pan nad ydym yn gwybod pa iaith sydd orau gan y sawl rydym yn cysylltu â hwy, mae'r holl ohebiaeth gychwynnol yn ddwyieithog, gyda'r Gymraeg naill ai ar yr ochr chwith, neu'n gyntaf. Cofnodwn fel arfer ddewisiadau iaith ar gyfer y mwyafrif o bobl rydym mewn cysylltiad â hwy'n rheolaidd. Fodd bynnag, mae ein cronfa ddata cyswllt mewnol yn cael ei hadolygu ar hyn o bryd. Unwaith y bydd ein hadolygiad wedi'i gwblhau byddwn unwaith eto yn dechrau cofnodi dewis iaith.

Pan fyddwn yn gohebu â grŵp o bobl, mae'r cyfathrebu'n ddwyieithog. Mae gennym nifer o weithgorau rydym yn cyfathrebu â hwy'n rheolaidd, ac yn achos y gweithgorau hyn, sefydlwn a chofnodwn iaith gwaith y gweithgor a chyfathrebwm yn unol â hynny.

Galwadau ffôn

Mae ein system ffôn ar ein prif rif ffôn yn caniatáu i'r sawl sy'n galw ddewis a ydynt am siarad â rhywun yn y Gymraeg neu'r Saesneg. Rydym wedi rhoi cyfarwyddyd pellach i staff ar sut i ddelio â galwadau a sut mae gwneud yn siŵr bod galwyr yn derbyn y gwasanaeth gorau posib. Mae hyn yn cynnwys arweiniad i'n staff sy'n siarad Cymraeg a'r rhai di-Gymraeg i sicrhau bod cydbwysedd rhwng aelod o staff yn gallu darparu'r wybodaeth mae galwr wedi gofyn amdani, a'u gallu i wneud hynny yn y Gymraeg. Mae hyn yn arbennig o berthnasol i ni o ystyried natur arbenigol ein gweithgarwch.

Mae canllawiau staff yn nodi:

- Y cyfarchion llafar i'w defnyddio;
- Sut i ddelio â galwadau sy'n dod i mewn; a
- Cysylltu â rhywun dros y ffôn am y tro cyntaf.

Mae'r canllawiau'n esbonio'r broses o ddelio â galwyr sy'n siarad Cymraeg, mae'n nodi:

- Os yw person am siarad Cymraeg, rhaid i staff ddelio â'r alwad yn Gymraeg os ydynt yn gallu gwneud hynny.
- Os yw staff yn teimlo nad ydynt yn gallu delio â'r alwad yn Gymraeg (am nad ydynt yn gallu siarad Cymraeg) mae angen iddynt drosglwyddo'r alwad i rywun sydd wedi cytuno i ddarparu cymorth iaith Gymraeg.

Mae eithriadau i hyn, sef:

- Os oes angen gwybodaeth benodol ar yr alwad ac nad oes gan unrhyw siaradwr Cymraeg wybodaeth / dealltwriaeth o'r pwnc.
- Os oes angen gwybodaeth benodol ar y galwr ac nad oes siaradwr Cymraeg ar gael.

Gofynnir i staff hysbysu ein Swyddog Gwasanaethau Iaith os nad oeddent yn gallu cynnal yr alwad yn Gymraeg ac roedd rhaid trosglwyddo'r alwad i aelod o staff oedd yn siarad Cymraeg.

Cyfarfodydd

Wrth drefnu cyfarfodydd, gwiriwn ddewisiadau iaith y sawl sy'n mynychu a chynigiwn gyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i Saesneg lle mae angen hyn, oni bai bod yr aelod o staff sy'n cynnal y cyfarfod gyda'r unigolyn hwnnw yn siarad Cymraeg yn rhugl. Byddwn yn atgoffa staff o'r angen i gydymffurfio â hyn ar gyfer pob cyfarfod gan gynnwys cyfarfodydd un i un.

Byddwn yn trefnu gwasanaethau cyfieithu ar y pryd ar gyfer cyfarfodydd sy'n cynnwys deg neu fwy o bobl (gan gynnwys staff Data Cymru ei hun) lle mae trothwy o 10% o'r rhai sy'n mynychu'r cyfarfod hwnnw yn dymuno defnyddio'r Gymraeg.

Yn ystod y flwyddyn, dim ond un cwsmer / randdeiliad oedd wedi gofyn fod unrhyw hyfforddiant gael ei gyflenwi neu i gyfarfodydd gael eu cynnal yn y Gymraeg, neu i wasanaethau cyfieithu ar y pryd gael eu darparu.

Mae ein Bwrdd wedi ethol cynnal eu cyfarfodydd drwy gyfrwng Saesneg yn unig. Mae'r dewis hwn yn cael ei adolygu pan fydd aelodaeth yn newid.

Digwyddiadau

Ni wnaethom gynnal unrhyw ddigwyddiadau cyhoeddus yn 2021-22. Os byddwn yn cynnal unrhyw ddigwyddiadau cyhoeddus, rydym yn sicrhau bod unrhyw arwyddion a deunyddiau arddangos eraill yn ddwyieithog gyda'r safle Cymraeg lle'r oedd yn debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.

Wrth gynnal gweithdai / cynadleddau / digwyddiadau rydym yn parhau i weithredu'r canlynol:

- Rhoi'r dewis i gynadleddwyr gofrestru yn y Gymraeg;
- Darparu gwybodaeth am y gynhadledd i'r cynadleddwyr yn y Gymraeg;
- Nodi'r siaradwyr Cymraeg ar y rhestr o gynadleddwyr;
- Bydd bathodynau enw siaradwyr Cymraeg yn dwyn symbol "Iaith Gwaith";
- Annog siaradwyr Cymraeg i rwydweithio yn ystod egwyliau cinio / coffi yn Gymraeg; a
- Cheisio annog unrhyw aelodau panel / siaradwyr / Cadeirydd Cymraeg i ddefnyddio'r Gymraeg.

Gweminarau "Hysbysu ac Ysbrydoli"

Yn ystod 2021-22 cynhaliom naw gweminar "Hysbysu ac Ysbrydoli" (trwy Dimau) fel rhan o'n rhaglen meithrin gallu o gymorth i gydweithwyr llywodraeth leol. Rydym yn defnyddio [Tocyn Cymru](#), (llwyfan dwyieithog ar gyfer gwerthu tocynnau ar-lein) i hysbysebu ein gweminarau. Mae'r holl ohebiaeth a anfonir gan gynnwys y manylion yng ngwahoddiad, cyflwyniad a gwerthusiad y Tîm i gyd yn ddwyieithog. Mae ein gweminarau yn cael eu hysbysebu fel rhai sy'n cael eu darparu yn Saesneg yn unig. Fodd bynnag, rydym, yn gofyn i gyflwynwyr ym mha iaith yr hoffent gyflwyno. Mae cyfranogwyr yn cael y cyfle ac yn cael eu hannog i ofyn cwestiynau / codi sylwadau yn Gymraeg trwy'r swyddogaeth sgwrsio. Yn ddiodyf, mae meicroffonau cyfranogwyr, a chamerau yn cael eu diffodd.

O'r naw gweminar a gynhaliwyd gennym (yn ystod 2021-22), cawsom 72 o ymatebion gwerthuso ac ymatebodd naw ohonynt yn Gymraeg.

Cyhoeddusrwydd, arwyddion a deunyddiau

Mae unrhyw ddeunydd yn cael ei gynhyrchu yn unol ag egwyddorion dylunio dwyieithog. Mae ein cyhoeddiadau ni (yn hytrach na'r rhai y cawn ein comisiynu i'w cynhyrchu, a wnawn yn unol â manylebau'n cwmser), ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg neu'n ddwyieithog, yn dibynnu ar beth sy'n cael ei gynhyrchu.

Caiff pob arwydd a godir gennym ni naill ai'n ddwyieithog, neu mae fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg, gyda'r Gymraeg yn cael ei lleoli lle bo'n debygol o gael ei darllen yn gyntaf.

Ein gwefan a'n presenoldeb ar gyfryngau cymdeithasol

Mae ein [gwefan](#) yn gwbl ddwyieithog ac yn gadael i defnyddwyr doglo rhwng tudalennau Cymraeg a Saesneg yn rhwydd. Mae ein system [ddata ar-lein](#) hefyd yn gwbl ddwyieithog ac yn cynnig y gallu i doglo rhwng tudalennau Cymraeg a Saesneg. Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi cynhyrchu cyfres o ddangosfyrddau sy'n dangos gwybodaeth am COVID-19. Fel rhan o'r gwaith hwn, gwnaethom sicrhau bod yr holl gynnwys ar gael yn Gymraeg.

Rydym yn defnyddio [Twitter](#) ar gyfer ein busnes. Rydym yn postio negeseuon yn Gymraeg a Saesneg, nid yw terfynau cymeriadau trydarau fel arfer yn caniatáu trydarau dwyieithog. Defnyddiwn blatfform cyfryngau cymdeithasol sy'n ein galluogi i lwytho'n trydarau ymlaen llaw ac amserlennu pryd y cânt eu cyhoeddi sy'n golygu bod y Gymraeg a'r Saesneg ar gael yn gydamserol.

Y Dderbynfa

Mae gofod ein swyddfa wedi'i leoli o fewn sefydliad arall. Ac, yn ogystal, oherwydd natur ein busnes, fel arfer dim ond gydag apwyntiad a derbyniwn ni ymwelwyr. Symudon ni i swyddfeydd newydd ddiwedd 2021. Mae ein hamgylchedd swyddfa newydd yn golygu nad oes gennym ni wasanaeth derbynfa na derbynfa. Fodd bynnag, rydym yn annog aelodau staff i ddefnyddio'r Gymraeg ac yn sicrhau bod unrhyw ymwelwyr yn derbyn gwasanaethau yn eu dewis iaith yn unol â Safonau'r Gymraeg. Yn ystod 2021 – 22 ni chawsom unrhyw ymwelwyr oherwydd cyfyngiadau a rheoliadau COVID-19.

Rydym yn arddangos logo Comisiynydd y Gymraeg "Defnyddiwch eich Cymraeg / Iaith Gwaith" wrth fynedfa'r swyddfa. Mae gennym hefyd arwydd yn y Gymraeg a'r Saesneg yn annog ein hymwelwyr i ddefnyddio'r Gymraeg. Gofynnir i'n holl staff sy'n siarad Cymraeg wisgo naill ai cortynnau gwddf Cymraeg yn y Gweithle neu fathodyn i roi gwybod i'n hymwelwyr eu bod yn gallu siarad Cymraeg.

Contractau

Fe fydd yr holl hysbysebion a'r ddogfennaeth ategol ar gael yn Saesneg a Chymraeg. Gwnaethom groesawu gohebiaeth yn y naill iaith neu'r llall. Ni chyhoeddwyd unrhyw gontractau yn ystod 2021-22.

Codi ymwybyddiaeth o wasanaethau Cymraeg

Gwnawn yn siŵr fod ein holl gwsmeriaid yn deall yr hyn rydym yn gallu ei gyflenwi yn y Gymraeg. Gan fod llawer o'n gwaith yn cael ei gyflenwi ar ran eraill, parchwn eu gofynion iaith hwythau. Serch hynny, cynhwyswn opsiynau o ran yr hyn a all gael ei gyflenwi yn y Gymraeg fel rhan o'n proses pennu cwrpas gyda'r cwsmer. Ein hargymhelliad fel arfer yw i bob adroddiad terfynol, gwefan ac arsyllfeydd yn gwbl ddwyieithog, gyda fersiynau Cymraeg a Saesneg sydd â'r un statws, ar gael.

Mae manylion ein Safonau Iaith Gymraeg ar gael ar ein [gwefan](#).

Mae holl lofnodion e-bost y cyflogai yn cynnwys 'Croesawn ohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg a byddwn yn ymateb i ohebiaeth yn yr un iaith. Ni fydd defnyddio'r naill iaith na'r llall yn arwain at oedi. / We welcome correspondence in Welsh and English and will respond to correspondence in the same language. Use of either language will not lead to a delay.'

Anogir yr holl staff sy'n siarad Cymraeg i gynnwys logo iaith Gwaith yn eu llofnod e-bost. Mae hyn hefyd wedi'i gynnwys ar ein tudalen staff ar ein [gwefan](#).

Yn ystod 2021-22 cawsom 166 o geisiadau cyfieithu. O'r rheini, anfonwyd 135 at gyfieithydd allanol a chyfieithwyd 31 (mân geisiadau yn bennaf) yn fewnol. Cyfieithwyd cyfanswm o 141,337 o eiriau yn allanol.

Yn ystod 2021-22 buom yn hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg drwy amrywiaeth o ddiwrnodau ymwybyddiaeth cenedlaethol drwy'r cyfryngau cymdeithasol, gan gynnwys:

Dydd Gŵyl Dewi 1 Mawrth 2022 – Gwnaethom nodi Dydd Gŵyl Dewi eleni gyda neges ar y cyfryngau cymdeithasol.

(<https://twitter.com/DataCymru2018/status/1498591413780594690?s=20&t=xntO-udfZfkEe8ZdX86Org>)

Diwrnod Shwmae 15 Hydref 2021 – Fe wnaethom ddathlu Diwrnod Shwmae ar 15 Hydref 2021 gydag ymgyrch ar-lein i godi ymwybyddiaeth o arwyddocâd y digwyddiad. Fe ddefnyddion ni'r hashnod #shwmae i annog y diwrnod.

Roedd trydariadau'n cynnwys:

- Yfory yw #DiwrnodShwmae - dathlu, annog a hyrwyddo'r Gymraeg drwy ddweud "Shwmae" wrth ffrindiau, teulu a chydweithwyr... (<https://twitter.com/DataCymru2018/status/1448936927877533729?s=20>)
- #DiwrnodShwmae - diwrnod i ddathlu, annog a hyrwyddo'r Gymraeg. Os hoffech chi gysylltu yn y Gymraeg cadwch lygad am y symbol #iaithgwaith ar ein tudalen staff <https://www.data.cymru/ourteam> (<https://twitter.com/DataCymru2018/status/1448556792913580035?s=20>)

Diwrnod Hawliau'r Gymraeg 7 Rhagfyr 2021 - Crewyd y diwrnod hwn gan Gomisiynydd y Gymraeg i hyrwyddo'r defnydd o wasanaethau Cymraeg a ddarperir gan gyrrff cyhoeddus yng Nghymru o dan Fesur Safonau'r Gymraeg (Cymru) 2011. Dathlwyd Diwrnod Hawliau'r Gymraeg ar 7 Rhagfyr 2021. Roedd presenoldeb ar y cyfryngau cymdeithasol yn allweddol i godi ymwybyddiaeth o'r digwyddiad a hawliau siaradwyr Cymraeg wrth gael mynediad i wasanaethau.

(<https://twitter.com/DataCymru2018/status/1468249988769751049?s=20&t=xntO-udfZfkEe8ZdX86Org>)

Safonau Gweithredol

Defnyddio'r Gymraeg yn y gwaith

Rydym yn annog staff i ddefnyddio eu Cymraeg yn y gwaith ac yn ystod 2016-17, cyflwynom bolisi ar Ddefnyddio'r Gymraeg yn Fewnol. Mae'n ofynnol i'r holl staff newydd ddarllen y polisi ac os gwneir unrhyw newidiadau, gofynnir i aelodau presennol y staff ailedrych arno. Mae'r polisi yn cynnwys canllawiau i staff ar ba ryngwynebau Cymraeg sydd ar gael iddynt a sut i wneud cais iddynt gael eu gosod. Mae'r polisi yn cynnwys dolen hefyd â Cysill ar-lein a Microsoft Translator fel offer a all gael eu defnyddio (gyda gofal).

Gofynnir i'r holl staff yn flynyddol a ydynt yn dymuno derbyn gohebiaeth yn ymwneud â'u cyflogaeth yn Gymraeg. Cofnodir eu dewisiadau iaith ar ein system Adnoddau Dynol.

Anogir y staff i wisgo bathodynau a llinynau sy'n dangos eu bod yn gallu siarad Cymraeg.

Cynigir cyfleoedd hyfforddi i'r aelodau hynny o staff sy'n dymuno dysgu, neu wella eu sgiliau iaith Gymraeg, a gall unrhyw aelod o staff godi ceisiadau o'r fath ar unrhyw adeg gyda'u rheolwr llinell.

Porth Polisi Staff

Rydym wedi cyflwyno porth polisi dwyieithog. Mae ein staff yn cael mynd at y porth ar ein gwefan gan ddefnyddio enw defnyddiwr a chyfrinair diogel. Mae'n holl bolisiau ar gael yn y Gymraeg yn unol â'n safonau gweithredol. Mae'r Porth yn rhoi pob polisi i'r staff, ynghyd ag unrhyw ffurflenni (dwyieithog) y gall fod angen iddynt eu llenwi yn ystod eu cyflogaeth yn Data **Cymru**. Mae'r Porth yn rhyngweithiol ac yn gwbl chwiliadwy.

Sgiliau Cymraeg y gweithlu

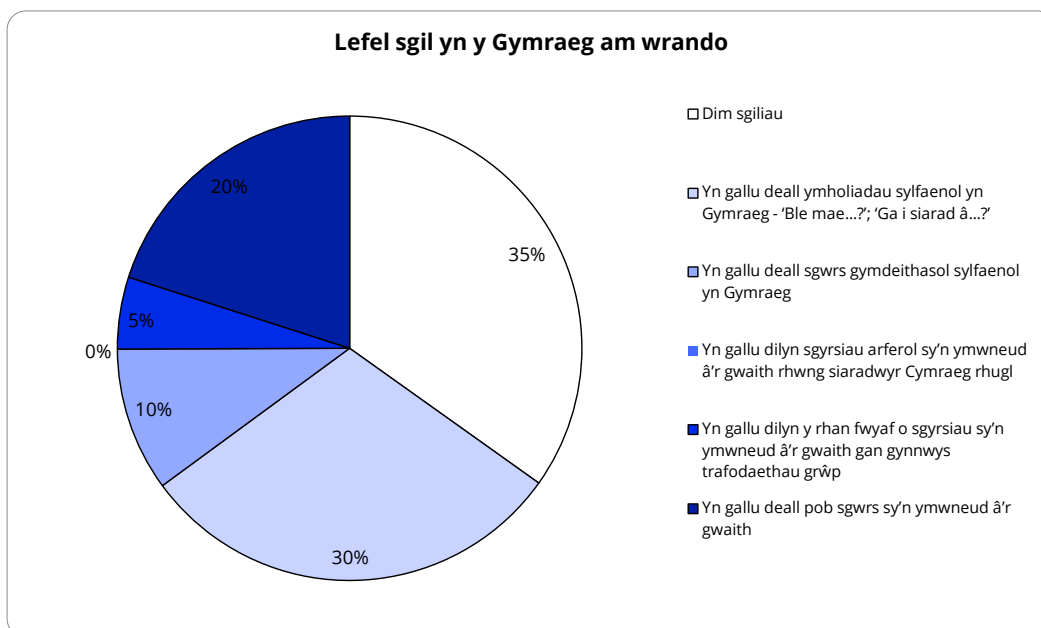
Yn ystod Mawrth 2022, cynhaliom archwiliad o sgiliau Cymraeg ein staff ac unrhyw ddiddordeb a oedd ganddynt mewn datblygu sgiliau Cymraeg. Gwelir copi o'r arolwg yn **Atodiad A**.

Ar adeg yr archwiliad roeddem yn cyflogi 20 aelod o staff (o gymharu â 23 yn 2020-21).

Gofynnwyd i'r staff ddweud wrthym am lefel eu sgiliau, gan ddefnyddio Sgiliau Cymraeg – asesu'r gweithle (a bennir yn Recriwtio: Ystyriaethau'r Gymraeg Comisiynydd y Gymraeg), am wrando; darllen; siarad ac ysgrifennu Cymraeg.

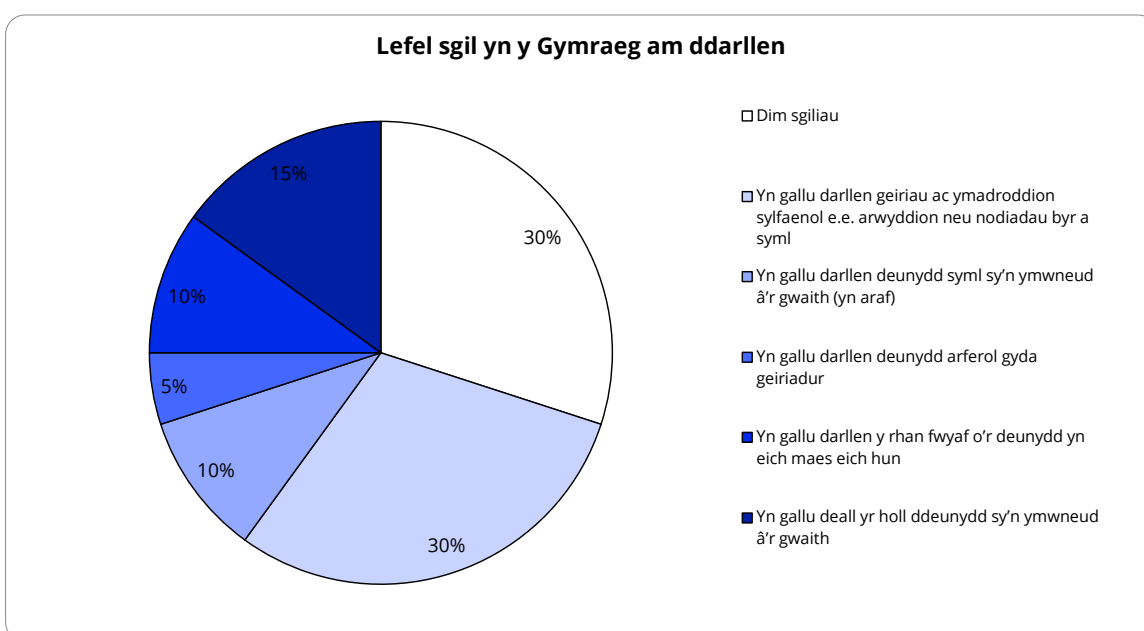
'Dengys **Ffigur 1** fod 20% (4) o'r staff yn teimlo eu bod yn gallu deall yn llawn pob sgwrs yn Gymraeg, sy'n cynnwys gwaith (o gymharu â 22% yn 2020-21). Mae 65% (13) o'n staff yn teimlo bod ganddynt o leiaf sgiliau gwranddo sylfaenol a'u bod yn gallu deall ymholiadau sylfaenol yn y Gymraeg (yr un fath ag yn 2021-20). Roedd 5% (1) o staff yn teimlo eu bod yn gallu dilyn y rhan fwyaf o sgysiau sy'n ymwneud â gwaith, cynnydd o'i gymharu â 0% yn 2020-21.

Ffigur 1 – Sgiliau gwrando Cymraeg y staff, 2022

Dengys **Ffigur 2** fod 70% (14) o staff yn teimlo eu bod yn gallu darllen geiriau ac ymadroddion sylfaenol o leiaf (o gymharu â 65% yn 2020 -21). Mae 15% (3) yn teimlo eu bod yn gallu deall yr holl ddeunydd sy'n ymwneud â gwaith (o gymharu â 22% yn 2020-21). Mae 30% (6) yn teimlo nad oes ganddynt unrhyw sgiliau darllen Cymraeg (o gymharu â 35% yn 2020-21). Rydym wedi gweld gostyngiad ers 2019, ac efallai bod hyn o ganlyniad i'r cyfleoedd hyfforddi yn y Gymraeg sydd ar gael i staff. Mae 10% (2) yn teimlo eu bod yn gallu darllen y rhan fwyaf o'r deunydd yn eu hardal eu hunain a 5% (1) sy'n gallu darllen deunydd arferol gyda geiriadur. Mae hynny'n gynydd o'i gymharu â 2020-21, lle na theimlodd unrhyw staff fod ganddynt sgiliau yn y meysydd hyn.

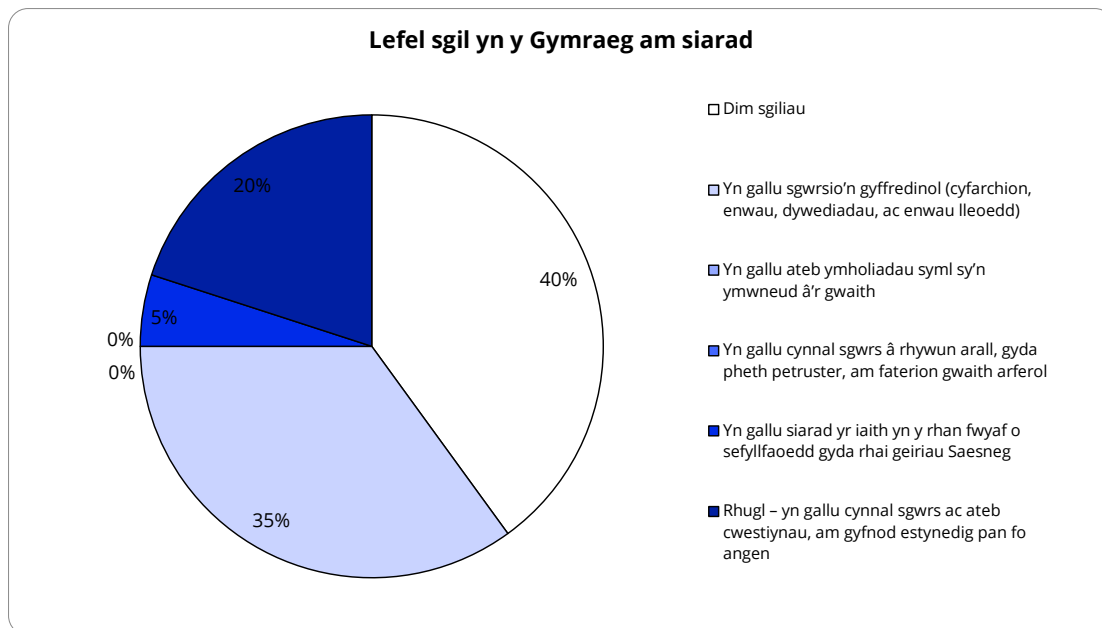
Ffigur 2 – Sgiliau darllen Cymraeg y staff, 2022

Dengys **Ffigur 3** fod gan 60% (12) o staff ryw lefel o Gymraeg llafar (o gymharu â 43% yn 2020-21). Mae 20% (4) o'n staff yn teimlo eu bod yn gwbl rugl yn y Gymraeg ac yn gallu cynnal sgwrs ac ateb cwestiynau (o gymharu â 17% yn 2020-21), tra bod 5% (1) yn teimlo eu bod yn gallu siarad yr iaith yn y mwyafrif o sefyllfaoedd, gan ddefnyddio rhai geiriau

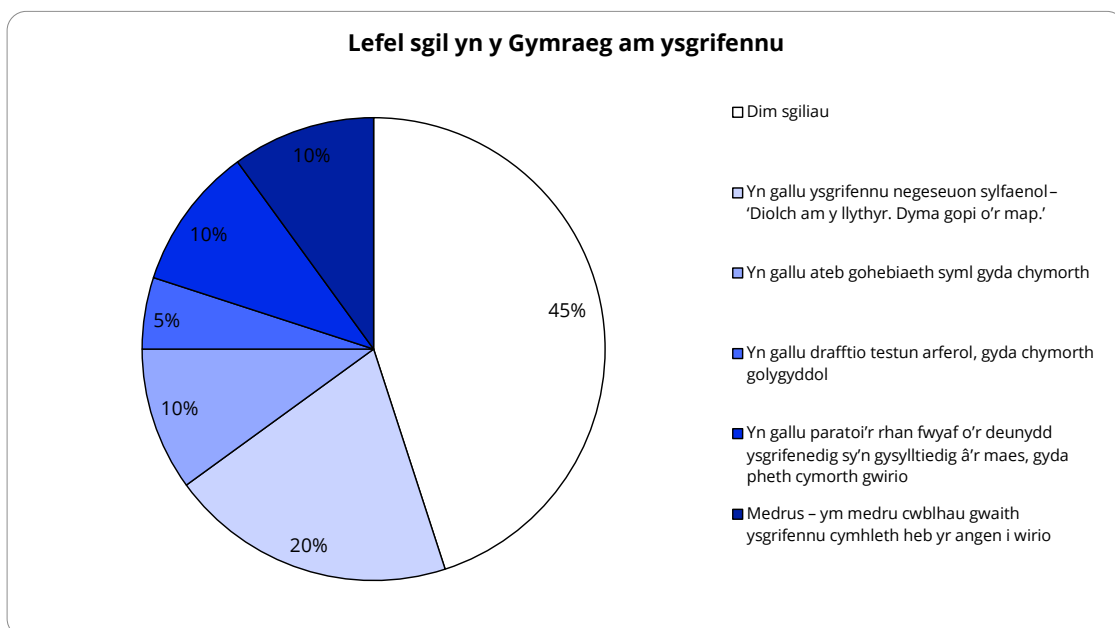
Saesneg (o gymharu â 4% yn 2020-21). Mae 35% (7) o'n staff yn teimlo eu bod yn gallu cynnal sgwrs gyffredinol (cyfarchion, enwau, dywediadau ac enwau lleoedd) yn Gymraeg (o gymharu â 22% yn 2020-21).

Ffigur 3 –Sgiliau siarad Cymraeg y staff, 2022

Dengys **Ffigur 4** fod 55% (11) o staff yn teimlo bod ganddynt rywffaint o allu i ysgrifennu Cymraeg (o gymharu â 38% yn 2020-21). Teimlodd 10% (1) o staff eu bod yn ddigon medrus i allu cwblhau gwaith ysgrifenedig cymhleth heb yr angen am adolygiad cynnydd o'i gymharu â 4% yn 2020-21 gyda 10% (2) yn teimlo eu bod yn gallu paratoi'r mwyafrif o ddeunydd ysgrifenedig yn gysylltiedig â'u maes gwaith, gyda rhywfaint o gymorth o ran adolygu (o gymharu â 17% yn 2020-21). Mae ein prosesau mewnol yn gofyn i'r holl staff, beth bynnag y bo lefel eu cymhwysedd, gael eu gwaith wedi ei wirio gan Wasanaethau Iaith er mwyn sicrhau cysondeb ar draws y busnes. Efallai bod hyn yn effeithio ar eu hyder am fod eu gwaith yn agored i'w adolygu.

Ffigur 4 – Sgiliau ysgrifennu Cymraeg y staff, 2022

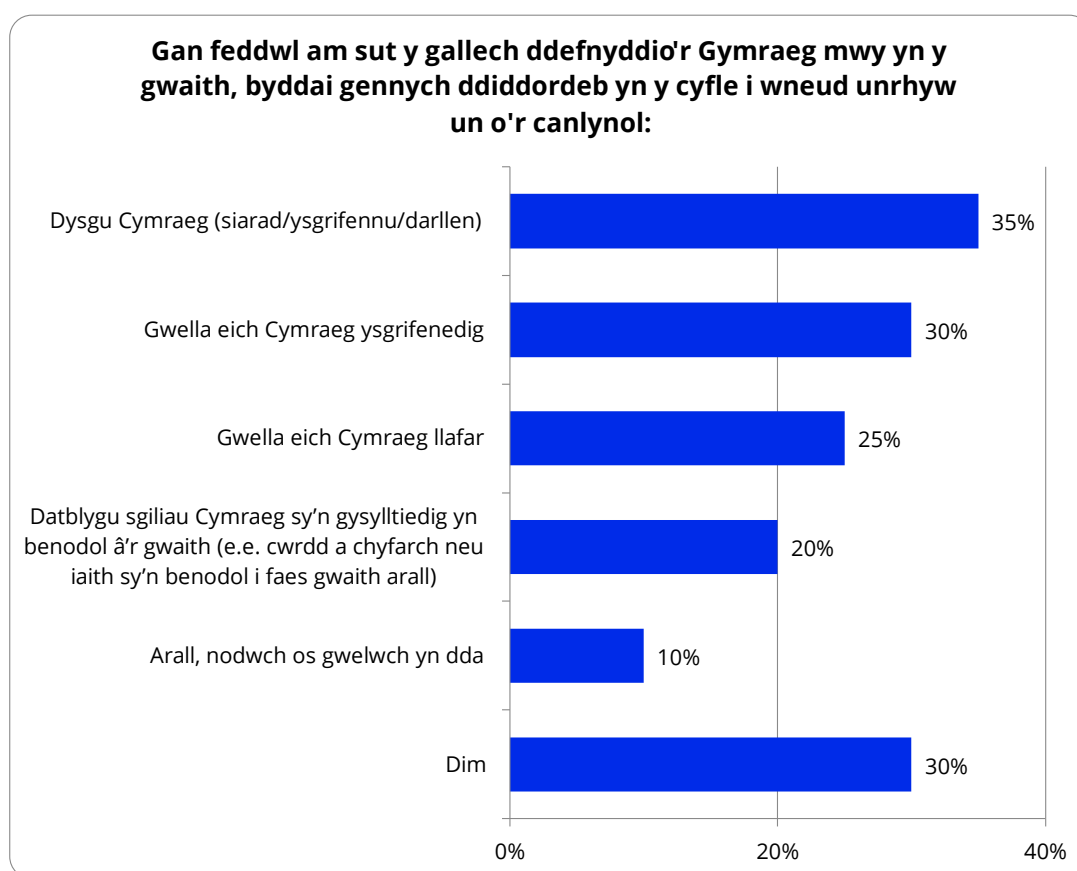

Yn unol â'r safonau Cadw Cofnodion, rydym wedi cadw cofnod o bob ymateb i'r archwiliad.

Datblygu sgiliau Cymraeg ein staff

Fel rhan o'r archwiliad sgiliau, manteisiwyd ar y cyfle i ddeall mwy am sut yr hoffai staff ddefnyddio Cymraeg yn fwy yn y gwaith. Dengys **Ffigur 5** fod 35% (7) o staff wedi dweud yr hoffent ddysgu Cymraeg (siarad / ysgrifennu / darllen) yr un fath ag yn 2020-2021. Dywedodd 30% (6) o'n staff Cymraeg y byddent yn hoffi gwella eu Cymraeg ysgrifenedig (o gymharu â 44% yn 2020-21) dwedodd 20% (4) yr hoffent datblygu sgiliau Cymraeg penodol sy'n gysylltiedig â gwaith (o gymharu â 31% yn 2020-21). Dywedodd 25% (5) o'n staff Cymraeg y byddent yn hoffi gwella eu Cymraeg llafar (yr un fath ag yn 2020-21). Sylwch, ar gyfer y cwestiwn hwn, bod staff yn gallu dewis cymaint o opsiynau â sy'n berthnasol.

Ffigur 5 – Defnyddio'r Gymraeg yn y gwaith, 2022

Gofynnem ni gwestiwn terfynol, pen-agored hefyd sef a hoffai unrhyw un ddweud unrhyw beth arall wrthym am sut maent yn defnyddio, neu sut hoffent ddefnyddio, Cymraeg yn y gwaith. Awgrymodd un ymateb eu bod yn hyderus wrth ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle ac yn hapus i gefnogi cydweithwyr eraill yn ôl yr angen.

Yn 2021, cofrestrwyd 13 o staff ar y cwrs ar-lein 'Say Something in Welsh'. Yn anffodus, oherwydd ymrwymadau eraill dim ond dau aelod o staff wnaeth barhau gyda'r cwrs. Maen nhw ar y targed i gwblhau 'Lefel 3' y lefel uchaf) ym mis Gorffennaf 2022. Roedd adborth gan staff na wnaeth barhau gyda'r cwrs yn awgrymu bod dysgu'n annibynnol ar-lein yn anodd. Rydym yn bwriadu edrych ar gyrsiau amgen gyda'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn 2022-23.

Rydym hefyd yn bwriadu archwilio opsiynau ar gyfer cyrsiau sy'n addas ar gyfer staff sy'n rhugl yn y Gymraeg a hoffai ddatblygu eu sgiliau ymhellach.

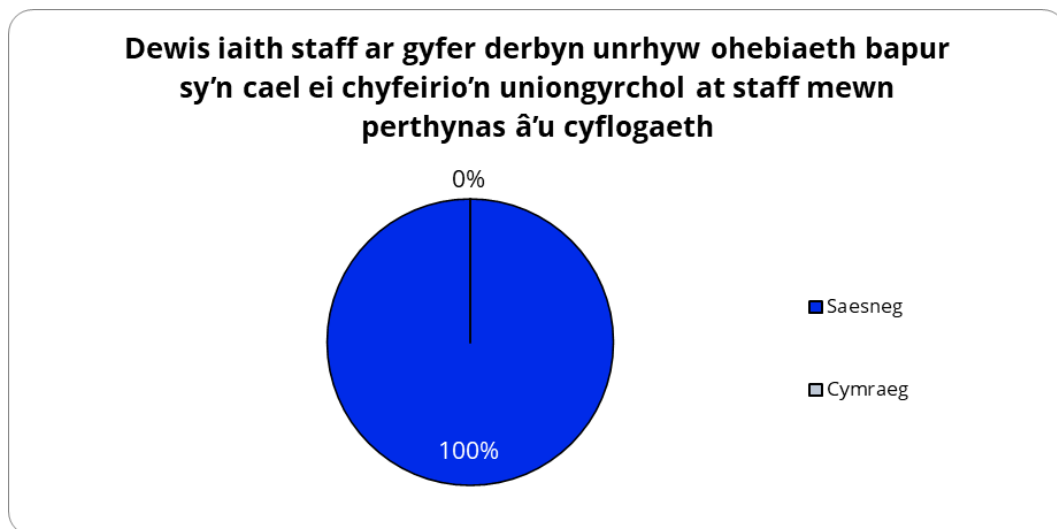
Dewisiadau o ran y Gymraeg

Mae Safonau'r Gymraeg yn ei gwneud yn ofynnol i ni holi'n staff a ydynt yn dymuno cael dogfennau gweithiol mewnol allweddol yn y Gymraeg. I'n galluogi i gipio'r wybodaeth hon yn gyflym ac yn rhwydd, gofynnwyd i staff gwblhau arolwg byr.

Ar adeg yr arolwg, roeddem yn cyflogi 20 aelod o staff (o gymaru â 23 yn 2020-21). Mae copi o'r arolwg ar gael yn **Atodiad A**.

Dengys **Figure 6** ni ofynnodd un aelod o staff am dderbyn unrhyw ohebiaeth bapur sy'n cael ei chyfeirio'n uniongyrchol at staff mewn perthynas â'u cyflogaeth yn y Gymraeg.

Figure 6 - Dewis iaith staff ar gyfer derbyn gohebiaeth mewn perthynas â'u cyflogaeth, 2022

Mae ein holl bolisiau a'n ffurflenni ar gael yn Gymraeg. Felly, ar gyfer ein harolwg staff yn 2022, fe wnaethom ofyn cwestiwn penagored i staff yn gofyn iddynt ddweud wrthym a oedd unrhyw ddogfennau neu ffurflenni eraill yr hoffent eu gweld ar gael yn Gymraeg. Ni nodwyd unrhyw beth ychwanegol mewn ymateb i'r cwestiwn hwn.

Llofnodion e-bost a negeseuon awtomeiddiedig

Mae ein llofnodion e-bost yn gwbl ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn gyntaf. I'r staff hynny sy'n teimlo'n gyfforddus i'w chynnwys, mae gennym fersiwn o'r llofnod sy'n cynnwys symbol iaith Gwaith. Mae llofnodion e-bost hefyd yn cynnwys datganiad sy'n ei gwneud yn glir y croesawn ohebiaeth yn y Gymraeg neu Saesneg ac y caiff y ddwy eu trin yn gyfartal.

Mae ein safonau corfforaethol yn mynnu bod pob neges "allan o'r swyddfa" yn ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn gyntaf. Mae gennym dempled i staff ei ddefnyddio er mwyn sicrhau cysondeb a chywirdeb ar draws y busnes.

Recriwtio

Yn ystod 2021-22 gwnaethom ni recriwtio i un swydd.

Cafodd y swydd ei hysbysebu yn y Gymraeg a'r Saesneg fel ei gilydd. Hysbysebwyd y swydd gan nodi bod y Gymraeg yn ddymunol a chan ddatgan y byddai'n cael ei hystyried yn fantais. Dywedodd yr hysbyseb fod croeso i ymgeiswyr gyflwyno'r wybodaeth ofynnol yn y naill iaith neu'r llall. Roedd y pecynnau recriwtio llawn, gan gynnwys ein fframwaith cymwyseddau a'r disgrifiadau swydd, ar gael yn y Gymraeg a Saesneg.

Fel rhan o'r broses recriwtio hon, ni chawsom unrhyw ceisiadau yn y Gymraeg. Fel arfer nid ydym yn defnyddio ffurflenni cais. Serch hynny, pan fyddwn wedi creu rhestr fer, ni waeth ym mha iaith roedd y cais, gwiriwn ym mha iaith hoffai pob un o'r ymgeiswyr gynnal eu cyfweiliad a nodwn y byddai cyfieithu ar y pryd, o Gymraeg i Saesneg, ar gael pe baent ym gael cyfweiliad yn y Gymraeg. Ni ofynnwyd am unrhyw gyfweiliadau yn Gymraeg.

Arwyddion

Mae pob arwydd newydd sy'n cael ei chodi gennym ni yn ein swyddfeydd yn cael ei darparu yn y Gymraeg a Saesneg fel ei gilydd, naill ai'n ddwyieithog gyda'r Gymraeg yn gyntaf, neu ar wahân gyda'r Gymraeg yn cael ei lleoli er mwyn bod yn debygol o gael ei darllen yn gyntaf. Bydd y ddwy yn defnyddio'r un maint ffont.

Safonau Llunio Polisiau

Yn ystod 2021-22 ni chyflwynwyd unrhyw bolisiau newydd ac ni ddiwygiwyd unrhyw bolisiau.

Safonau Cadw Cofnodion

Cwynion

Yn ystod 2021-22 ni cawsom unrhyw gwynion.

Llunio Polisi

Yn ystod 2021-22 ni ddatblygom ni unrhyw bolisiau newydd.

Sgiliau Cymraeg

Cynhaliom ni archwiliad o sgiliau Cymraeg ein staff. Gwelir y canlyniadau yn y tablau isod. Yn ogystal, mae cofnod wedi cael ei gadw ar gyfer pob aelod staff. Mae copi o'r cwestiynau a ofynnwyd ar gael yn [Atodiad A](#).

Sgiliau yn y Gymraeg am wrando

Sgiliau gwrando	Nifer	Canran
Dim sgiliau	7	35%
Yn gallu deall ymholiadau sylfaenol yn Gymraeg - 'Ble mae...?'; 'Ga i siarad â...?'	6	30%
Yn gallu deall sgwrs gymdeithasol sylfaenol yn Gymraeg	2	10%
Yn gallu dilyn sgysiaau arferol sy'n ymwneud â'r gwaith rhwng siaradwyr Cymraeg rhugl	0	0%
Yn gallu dilyn y rhan fwyaf o sgysiaau sy'n ymwneud â'r gwaith gan gynnwys trafodaethau grŵp	1	5%
Yn gallu deall pob sgwrs sy'n ymwneud â'r gwaith	4	20%
Cyfanswm	20	100%

Sgiliau yn y Gymraeg am ddarllen

Sgiliau darllen	Nifer	Canran
Dim sgiliau	6	30%
Yn gallu darllen geiriau ac ymadroddion sylfaenol e.e. arwyddion neu nodiadau byr a syml	6	30%
Yn gallu darllen deunydd syml sy'n ymwneud â'r gwaith (yn araf)	2	10%
Yn gallu darllen deunydd arferol gyda geiriadur	1	5%
Yn gallu darllen y rhan fwyaf o'r deunydd yn eich maes eich hun	2	10%
Yn gallu deall yr holl ddeunydd sy'n ymwneud â'r gwaith	3	15%
Cyfanswm	20	100%

Sgiliau yn y Gymraeg am siarad

Sgiliau siarad	Nifer	Canran
Dim sgiliau	8	40%
Yn gallu sgwrsio'n gyffredinol (cyfarchion, enwau, dywediadau, ac enwau lleoedd)	7	35%
Yn gallu ateb ymholiadau syml sy'n ymwneud â'r gwaith	0	0%
Yn gallu cynnal sgwrs â rhywun arall, gyda pheth petruster, am faterion gwaith arferol	0	0%
Yn gallu siarad yr iaith yn y rhan fwyaf o sefyllfaoedd gyda rhai geiriau Saesneg	1	5%
Rhugl - yn gallu cynnal sgwrs ac ateb cwestiynau, am gyfnod estynedig pan fo angen	4	20%
Cyfanswm	20	100%

Sgiliau yn y Gymraeg am ysgrifennu

Sgiliau ysgrifennu	Nifer	Canran
Dim sgiliau	9	45%
Yn gallu ysgrifennu negeseuon sylfaenol - 'Diolch am y llythyr. Dyma gopi o'r map.'	4	20%
Yn gallu ateb gohebiaeth syml gyda chymorth	2	10%
Yn gallu drafftio testun arferol, gyda chymorth golygyddol	1	5%
Yn gallu paratoi'r rhan fwyaf o'r deunydd ysgrifenedig sy'n gysylltiedig â'r maes, gyda pheth cymorth gwirio	2	10%
Medrus - ym medru cwblhau gwaith ysgrifennu cymhleth heb yr angen i wirio	2	10%
Cyfanswm	20	100%

Dewisiadau o ran sgiliau Cymraeg

Cynhaliom ni archwiliad o ddewisiadau iaith ein staff. Gwelir y canlyniadau yn y tablau isod. Yn ogystal, mae cofnod wedi cael ei gadw ar gyfer pob aelod staff. Mae copi o'r cwestiynau a ofynnwyd ar gael yn [Error! Reference source not found.](#)

Dwedwch wrthym ni ym mha iaith hoffech chi dderbyn unrhyw ohebiaeth bapur sy'n cael ei chyfeirio'n uniongyrchol atoch chi mewn perthynas â'ch cyflogaeth:	Nifer	Canran
Saesneg	20	100%
Cymraeg	0	0.0%
Cyfanswm	20	100%

Atodiad A – Archwiliad o sgiliau a dewisiadau iaith Gymraeg

Archwiliad o sgiliau a dewisiadau iaith Gymraeg

Mae'r Rheoliadau Safonau'r Gymraeg yn gofyn ein bod yn cynnal archwiliad o sgiliau a dewisiadau iaith Gymraeg ein staff yn flynyddol. Bydd eich atebion i'r cwestiynau sy'n dilyn yn cael eu cadw fel cofnod o'ch sgiliau iaith, hefyd, adroddir dadansoddiad o'r gweithlu yn ein hadroddiad blynyddol i'r Comisiynydd y Gymraeg.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau neu ymholiadau am yr arolwg hwn, cysylltwch â Jodie Phillips ar 029 2090 9535 neu e-bostiwch jodie.phillips@data.cymru.

Os bydd gennych unrhyw broblemau wrth gwblhau'r arolwg hwn cysylltwch â arolygon@data.cymru.

Diolch am eich cydweithrediad.

1. Rhowch eich enw, os gwelwch yn dda: *

Dylech chi ateb y canlynol ar sail eich sgiliau o ran y **gwaith**, yn hytrach nag yn y cartref neu'n gymdeithasol.

2. Dwedwch wrthym ni lefel eich sgil yn y Gymraeg am wrando: *

- Dim sgiliau
- Yn gallu deall ymholiadau sylfaenol yn Gymraeg - 'Ble mae...?'; 'Ga i siarad â...?'
- Yn gallu deall sgwrs gymdeithasol sylfaenol yn Gymraeg
- Yn gallu dilyn sgysiau arferol sy'n ymwneud â'r gwaith rhwng siaradwyr Cymraeg rhugl
- Yn gallu dilyn y rhan fwyaf o sgysiau sy'n ymwneud â'r gwaith gan gynnwys trafodaethau grŵp
- Yn gallu deall pob sgwrs sy'n ymwneud â'r gwaith

3. Dwedwch wrthym ni lefel eich sgil yn y Gymraeg am ddarllen: *

- Dim sgiliau
- Yn gallu darllen geiriau ac ymadroddion sylfaenol e.e. arwyddion neu nodiadau byr a syml
- Yn gallu darllen deunydd syml sy'n ymwneud â'r gwaith (yn araf)

- Yn gallu darllen deunydd arferol gyda geiriadur
- Yn gallu darllen y rhan fwyaf o'r deunydd yn eich maes eich hun
- Yn gallu deall yr holl ddeunydd sy'n ymwneud â'r gwaith

4. Dwedwch wrthym ni lefel eich sgil yn y Gymraeg am siarad: *

- Dim sgiliau
- Yn gallu sgwrsio'n gyffredinol (cyfarchion, enwau, dywediadau, ac enwau lleoedd)
- Yn gallu ateb ymholiadau syml sy'n ymwneud â'r gwaith
- Yn gallu cynnal sgwrs â rhywun arall, gyda pheth petruster, am faterion gwaith arferol
- Yn gallu siarad yr iaith yn y rhan fwyaf o sefyllfaoedd gyda rhai geiriau Saesneg
- Rhugl – yn gallu cynnal sgwrs ac ateb cwestiynau, am gyfnod estynedig pan fo angen

5. Dwedwch wrthym ni lefel eich sgil yn y Gymraeg am ysgrifennu: *

- Dim sgiliau
- Yn gallu ysgrifennu negeseuon sylfaenol –'Diolch am y llythyr. Dyma gopi o'r map.'
- Yn gallu ateb gohebiaeth syml gyda chymorth
- Yn gallu drafftio testun arferol, gyda chymorth golygyddol
- Yn gallu paratoi'r rhan fwyaf o'r deunydd ysgrifenedig sy'n gysylltiedig â'r maes, gyda pheth cymorth gwirio
- Medrus – ym medru cwblhau gwaith ysgrifennu cymhleth heb yr angen i wirio

6. Gan feddwl am sut y gallech ddefnyddio'r Gymraeg mwy yn y gwaith, byddai gennych ddiddordeb yn y cyfle i wneud unrhyw un o'r canlynol:

- Dysgu Cymraeg (siarad/ysgrifennu/darllen)
- Datblygu sgiliau Cymraeg sy'n gysylltiedig yn benodol â'r gwaith (e.e. cwrdd a chyfarch neu iaith sy'n benodol i faes gwaith arall)
- Gwella eich Cymraeg llafar
- Dim
- Arall, nodwch os gwelwch yn dda:

7. Os oes unrhyw beth arall yr hoffech chi ei ddweud wrthym am sut y gwnewch, neu sut yr hoffech chi fod yn gallu defnyddio'r Gymraeg yn y gwaith, rhowch wybod i ni:

Mynegi dewis o ran yr iaith Gymraeg

8. Dwedwch wrthym ni ym mha iaith hoffech chi dderbyn unrhyw ohebiaeth bapur sy'n cael ei chyfeirio'n uniongyrchol atoch chi mewn perthynas â'ch cyflogaeth: *

- Cymraeg
 Saesneg

9. Mae holl bolisiau Data Cymru ar gael yn y Gymraeg, ond rhowch wybod i ni a oes unrhyw ddogfennau neu ffurflenni eraill yr hoffech iddynt nhw fod ar gael yn y Gymraeg.

Diolch am gwblhau'r arolwg hwn. Bydd yr wybodaeth rydych wedi ei rhoi yn ein helpu i ddatblygu dulliau o ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle yn y dyfodol.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau neu ymholiadau am yr arolwg hwn, cysylltwch â Jodie Phillips ar 029 2090 9500 neu e-bostiwch Jodie.phillips@data.cymru.